

Skjøtselsplan for Dverset, slåttemark, Saltdal kommune, Nordland fylke

Skjøtselsplan for Dverset, slåttemark, Saltdal kommune, Nordland fylke

Ecofact rapport 132

www.ecofact.no

Referanse til rapporten:	Sommersel, G.-A.: Skjøtselsplan for Dverset, slåttemark, Salten kommune, Nordland fylke. Ecofact rapport 132. 10 s.
Nøkkelord:	Naturtyper, slåtteeng, biologisk mangfold, kulturlandskap
ISSN:	1891-5450
ISBN:	978-82-8262-130-4
Oppdragsgiver:	Saltdal kommune
Prosjektleder hos Ecofact AS:	Gunn-Anne Sommersel
Prosjektmedarbeidere:	
Kvalitetssikret av:	Geir Arnesen
Samarbeidspartner:	
Forside:	Foto: Gunn-Anne Sommersel

www.ecofact.no

INNHold

1	SPESIell DEL	1
1.1	SØKBARE EGENSKAPER (FOR NATURBASE)	1
1.2	OMRÅDEBESKRIVELSE (FOR NATURBASE OG SOM GRUNNLAg FOR SKJØTSELSPLANEN)	1
1.2.1	<i>Innledning</i>	1
1.2.2	<i>Beliggenhet og naturgrunnlag</i>	2
1.2.3	<i>Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper</i>	2
1.2.4	<i>Artsmangfold</i>	2
1.2.5	<i>Bruk, tilstand og påvirkning</i>	2
1.2.6	<i>Fremmede arter</i>	3
1.2.7	<i>Kulturminner</i>	3
1.2.8	<i>Skjøtsel og hensyn</i>	3
1.2.9	<i>Del av helhetlig landskap</i>	3
1.2.10	<i>Verdibegrunnelse</i>	3
1.3	SKJØTSELSPLAN	3
1.3.1	<i>Mål</i>	4
1.3.2	<i>Aktuelle tiltak</i>	4
1.3.3	<i>Utstyrsbehov</i>	5
1.3.4	<i>Oppfølging</i>	5
1.3.5	<i>Ansvar</i>	5
2	KILDER	5
3	ORTOfOTO/KART	6
4	BILDER	7
5	ARTSLISTE	10

1. SPESIELL DEL

1.1. Søkbare egenskaper (for Naturbase)

*Navn på lokaliteten Dverset		*Kommune Saltdal		*Områdenr. 01	
ID i Naturbase BN00016278/KF00 000524		*Registrert i felt av: Gunn-Anne Sommersel		*Dato: 02.08.2011	
Eventuelt tidligere registreringer (år og navn) og andre kilder (skriftlige og muntlige): Bjørklund, P. K., NIJOS, Feltundersøkelser (www.naturbase.no) Jacobsen, K. O., Innmeldte opplysninger (www.naturbase.no)				Skjøtselsavtale: Inngått år: 2011 Utløper år: 2016	
*Hovednaturtype: Slåttemark (D01)		% andel 100 %		Utforminger: D0107	
Tilleggsnaturtyper:				% andel 100 %	
*Verdi (A, B, C): B		Annen dokumentasjon (bilder, belagte arter m.m.):			
Påvirkningsfaktorer (kodeliste i håndbok 13, vedlegg 11): Ingen slik påvirkning					
Stedkvalitet		Tilstand/Hevd		Bruk (nå):	
< 20 m	x	God		Slått	Torvtekt
20 – 50 m		Svak		Beite	x Brenning
50 – 100 m		Ingen	x	Pløying	Park/Hagestell
> 100 m		Gjengrodd		Gjødsling	
		Dårlig		Lauving	
Vegetasjonstyper: G7b					

1.2. OMRÅDEBESKRIVELSE (For Naturbase og som grunnlag for skjøtselsplanen)

1.2.1. Innledning

Årets kartlegging er gjort i sammenheng med utarbeidelse av skjøtselsplan for verdifull slåttemark på Dverset i Saltdal. Bjørklund, P. K. (NIJOS) har tidligere gjort feltundersøkelser. Ut i fra beskrivelsen i www.naturbase.no ser det ut for at slåttemarka er en del endret med hensyn til gjengroingsgrad siden forrige kartlegging, og slåttemarkene ble derfor kartlagt fra grunnen av i forbindelse med skjøtselsplanarbeidet.

Vi tok utgangspunkt i de områdene som grunneier viste oss som mest aktuelle. Store deler av disse områdene viste seg å ha relativt langt framskreden gjengroing, med tuedannelse av sølvbunke (*Deschampsia cespitosa*), kraftige og store bringebærkratt (*Rubus idaeus*), store bestander av mjøduert (*Filipendula ulmaria*), stornesle (*Urtica dioica*) eller strandrør (*Phalaris arundinacea*). Enkelte steder var det store bregner som dominerte. En eventuell restaurering ville kreve stor arbeidsinnsats. Dette var

grunneier ikke innstilt på, og siden skjøtselsplanen skal utarbeides i samråd med grunneier har vi derfor ikke tatt med disse gjengrodde områdene i skjøtselsplanen annet enn med bilder som viser graden av gjengroing (figur 3, 4, 5 og 6). I skjøtselsplanen behandler vi kun det området som vi mener fortsatt har en viss verdi, og kan restaureres og skjottes uten for stor innsats.

1.2.2. *Beliggenhet og naturgrunnlag*

Dverset ligger på vestsida av Saltdalsfjorden på begge sider av utløpet av Dversetelva, omtrent 7,5 km fra Rognan sentrum i Saltdal kommune (figur 1). Den delen av lokaliteten som vi fant som mest verdifull er i ei sørøstvendt skråning ned mot veien. Berggrunnen er kalkrik (marmor).

1.2.3. *Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper*

Hoveddelen av området er såpass gjengrodd at vi ikke har foretatt noen naturtypeavgrensing av disse arealene. Imidlertid fant vi et areal i den bratte skråningen fra flata og ned mot veien som fortsatt har verdi B. Denne er avgrenset som naturtypen slåttemark (D01).

Enga er gras og urterik med middels høyt feltsjikt. Det er stedvis busker med einer (*Juniperus commnis*) og oppslag av rogn (*Sorbus aucuparia*). Vegetasjonstypen kan klassifiseres til frisk/tørr middels baserik eng (D0107), med dunhavre utforming (G7b) noe som regnes som en truet vegetasjonstype (Direktoratet for naturforvaltning, 2007).

1.2.4. *Artsmangfold*

Den avgrensede delen av enga kan ikke regnes som spesielt artsrik, med sine 41 registrerte plantearter. Funn av karakteristiske plantearter for denne vegetasjonstypen er dunhavre (*Avenula pubescens*), ryllik (*Achillea millefolium*), vanlig bakkestjerne (*Erigeron acer*), bakkesøte (*Gentianella campestris*), lintorskemunn (*Linaria vulgaris*), fleckmure (*Potentilla cranzii*), småengkall (*Rhinantus minor*) og engfiol (*Viola canina*). Inn i mellom er det oppslag av einer (*Juniperus communis*), rogn (*Sorbus aucuparia*) og hegg (*Prunus padus*). Særlig buskene med rogn har tydelige beitespor, noe som indikerer at de er holdt nede av sau på beite. Her har også kommet inn noen typiske gjengroingsarter som for eksempel hundekjeks (*Anthriscus sylvestris*), sølvbunke (*Deschampsia cespitosa*), mjødukt (*Filipendula ulmaria*) og stornesle (*Urtica dioica*). Imidlertid vokser disse spredt, og er kortvokste.

1.2.5. *Bruk, tilstand og påvirkning*

Vi har lite informasjon om gårdens historie, men gården har stått brakk en stund, bortsett fra noe sau på beite. I følge grunneier har det vært flere sauer i området enn det er nå, men det veksler mye. Imidlertid er det lite beitemarkspreg på vegetasjonen.

Alle engene er under gjengroing. Det området vi har avgrensa har imidlertid fortsatt slåttemarkspreg, samt en verdifull vegetasjonstype.

1.2.6. *Fremmede arter*

Det ble ikke funnet fremmede arter.

1.2.7. *Kulturminner*

Det fins noen steingjerder og rydningsrøyser rund i landskapet.

1.2.8. *Skjøtsel og hensyn*

Skjøtsel er kun vurdert ut i fra det avgrensa området. Noen busker og noe kratt bør fjernes. Årlig slått til tradisjonelt tidspunkt, utført med lett utstyr på hele det avgrensa området bør gjenopptas, samt bakketørking eller hesjing av høyet. Det er viktig å fjerne avkappede busker og kratt, samt ferdigtørket høy ut av området for å unngå gjødslingseffekt.

1.2.9. *Del av helhetlig landskap*

Det avgrensede arealet tilhører i og for seg et helhetlig landskap, men dette landskapet er under vesentlig gjengroing siden gården har ligget brakk i sannsynligvis flere tiår.

1.2.10. *Verdibegrunnelse*

Det avgrensede arealet har en truet vegetasjonstype (dunhavreeng, G7b), som er under begynnende gjengroing. I forhold til størrelsen på det gamle kulturlandskapet er dette arealet lite. Resten av kulturlandskapet er kommet langt i gjengroingsprosessen, og det vil kreve stor arbeidsinnsats å restaurere dette. Imidlertid, siden det er en truet vegetasjonstype, og det ikke er mye igjen av denne typen vegetasjon i regionen, har vi valgt å verdisette denne lille delen av den gamle slåttemarka til B, regional verdi.

Skjøtselsplan

Dato skjøtselsplan: 15.11.2011

Utformet av: Gunn-Anne Sommersel

Firma: Ecofact Nord AS

UTM: 33W 517489, 7449185

Gnr./bnr.: 47/1, 47/3, 47/5

Areal (nåværende): 9 daa

Areal (etter eventuell restaurering): 9 daa

Del av verneområde? Nei

1.2.11. Mål

Hovedmål for lokaliteten

Denne delen av enga har fortsatt mange av trekkene man finner for vegetasjonstypen dunhavreeng (G07b), men med begynnende gjengroing. Artsmangfoldet når vi ser på høyere planter er nokså moderat med 38 registrerte plantearter. Hovedmålsetningen er å holde nede gjengroingsarter som for eksempel rogn (*Sorbus aucuparia*), hegg (*Prunus padus*), einer (*Juniperus communis*) og mjødurt (*Filipendula ulmaria*), samt å øke arts mangfoldet, særlig når det gjelder urter knyttet til vegetasjonstypen.

Hovedmålene blir derfor:

1. Gjenopprette og utvikle den truede vegetasjonstypen dunhavreeng.

Konkrete delmål

1. Fjerne buskoppslag av rogn (*Sorbus aucuparia*), hegg (*Prunus padus*) og einer (*Juniperus communis*).
2. Redusere arealet med gjengroingsarter som mjødurt (*Filipendula ulmaria*).
3. Øke biologisk mangfold, særlig andelen urter som knyttes til vegetasjonstypen dunhavreeng (G07b).

1.2.12. Aktuelle tiltak

Generelle tiltak	Prioritering (år)	Antall daa og kostnad/daa	Kontroll (dato)
Den tradisjonelle driftsformen bør gjenopptas i størst mulig grad. Denne lokaliteten har sannsynligvis vært slått i siste halvdel av juli, det bør det fortsettes med. Det bør benyttes lett redskap som tohjuls slåmaskin eller ljà. Graset må bakketørkes eller hesjes før det fjernes slik at frøene til engartene både skal få modne ferdig, og bli liggende igjen.	Årlig fra 2012	9 daa	
Hogst/rydding av busker bør aller helst gjøres på frossen og gjerne bar mark, slik at man unngår å skade undervegetasjonen samt får kappet så lav stubbe som mulig. Ryddeavfall, kvist, stubber og liknende bør fjernes for å unngå unødig gjødsling	2012	<1 daa	
Aktuelle restaureringstiltak, utover de generelle: Ingen			
Aktuelle årlige skjøtselstiltak, utover de generelle: Ingen			

1.2.13. Utstyrsbehov

Muligens tohjulsstraktor eller annet slåtterredskap.

1.2.14. Oppfølging

Både skjøtselstiltak og utviklingen i området bør dokumenteres:

Hvert år bør det noteres rydningsinnsats, slåttetidspunkt og slåtterredskap

Utviklingen i området kan dokumenteres med vegetasjonsanalyser av faste prøveflater. Et enklere alternativ kan være fotodokumentasjon av faste steder til faste tider i sesongen. Det ideelle er å gjennomføre dette hvert år i starten, men så etter hvert bare hvert femte år. På den måten kan man kontinuerlig vurdere hvor vellykket skjøtselinnsetningen er, og endre skjøtselstiltakene ved behov. Skjøtselsplanen bør uansett vurderes hvert femte år.

1.2.15. Ansvar

Grunneier har ansvar for iverksettelse av skjøtselsplanen.

I forvaltningen har følgende person ansvar for oppfølging av skjøtselsavtale:

2. Kilder

Direktoratet for naturforvaltning (1999): Kartlegging av naturtyper. Verdsetting av biologisk mangfold. DN-håndbok 13-1999.

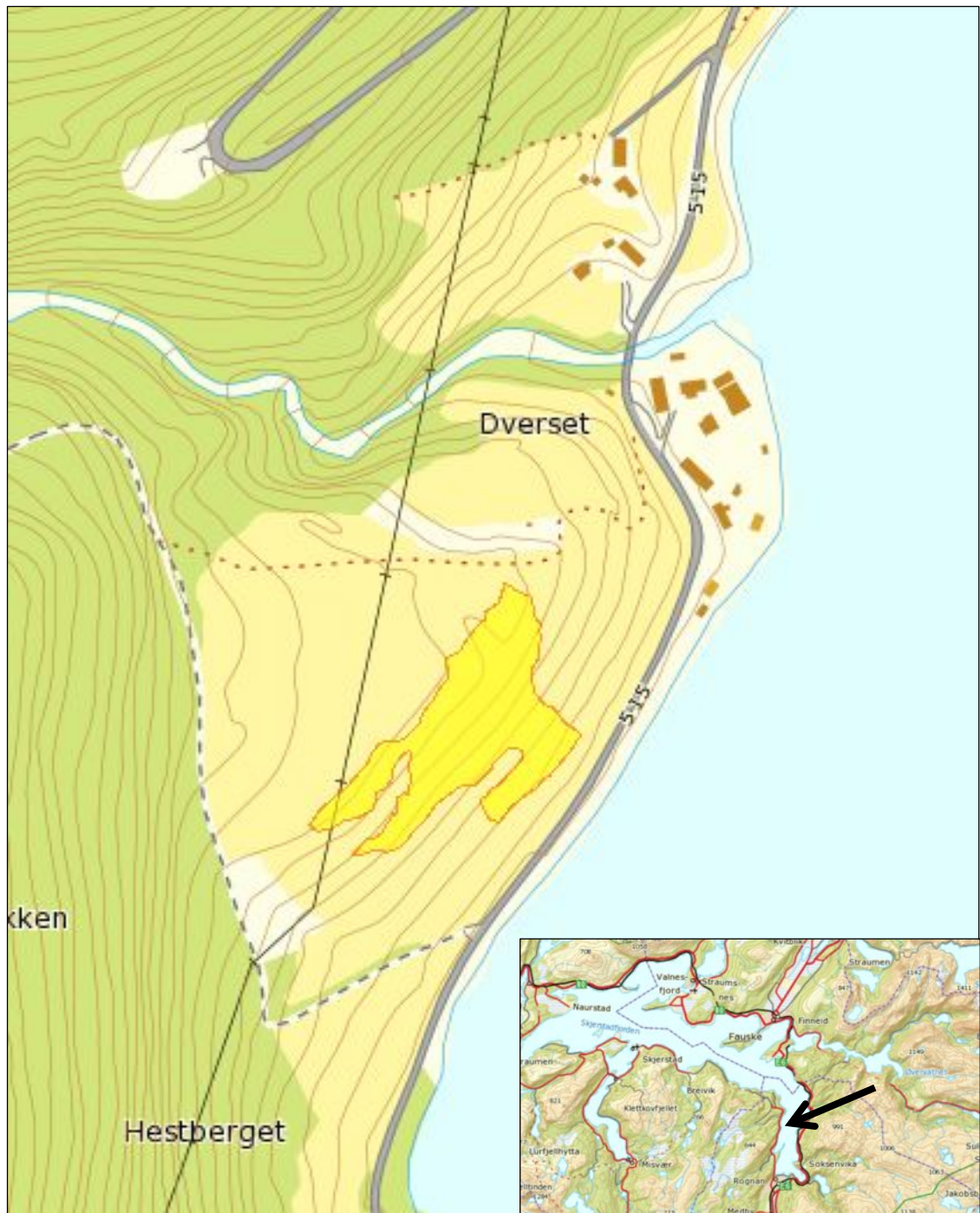
Fremstad, E. (1997): Vegetasjonstyper i Norge. NINA Temahefte 12: 1-279.

Lid, J. og Lid, D.T. (2007). Norsk flora. Oslo: Det norske samlaget.

www.naturbase.no

Norderhaug, A., Austad, I. og Hauge, L. (red.) (1999). Skjøtselsboka for kulturlandskap og gamle norske kulturmarker. Landbruksforlaget. (Internettutgave: www.dirnat.no).

3. Ortofoto/kart

Figur 1: Oversktskart over Dverset. Gul farge markerer den delen av slåttemarka som har verdi i dag. I innskutt kart viser pila hvor Dverset ligger på vestsida av Ransfjorden

4. Bilder

Figur 2: Nærbilde av den urterike vegetasjonen i dunhavreenga (G07b), her i underkant av en av murene som er bygd opp i skråninga. Innskutt bilde viser bakkesøte (*Gentianella campestris*) i blomst.

Figur 3: På flata ovenfor den avgrensede lokaliteten i skråninga, er gjengroingsprosessen kommet relativt langt. Her ser vi sølvbunke (*Deschampsia cespitosa*) med kraftig tuedannelse, oppslag av bringebærkratt (*Rubus idaeus*), stornesle (*Urtica dioica*) samt noen bjørketrær (*Betula pubescens*).

Figur 4: Store deler av området utenfor den avgrensede lokaliteten er dekket av kraftig bringebærkratt (Rubus idaeus) som på bildet. Her fra flata ovenfor den avgrensede lokaliteten.

Figur 5: Nordre gård på Dverset. I forkant av bilde i elvedalen kan man se skader i vegetasjonen som er forårsaket av utbygging av småkraftverk i elva. Legg ellers merke til gjengroing av skråningene i overkant av husene.

Figur 6: Området mellom husene og veien på nordre gård på Dverset er også preget av gjengroing.

5. Artsliste

Vitenskapelig navn	Norsk navn
<i>Achillea millefolium</i>	Ryllik
<i>Agrostis capillaris</i>	Engkvein
<i>Alchemilla</i> sp.	Marikåpe
<i>Anthoxanthum nipponicum</i>	Fjellgulaks
<i>Anthriscus sylvestris</i>	Hundekjeks
<i>Avenula pubescens</i>	Dunhavre
<i>Campanula rotundifolia</i>	Blåklukke
<i>Carex pallescens</i>	Bleikstarr
<i>Deschampsia cespitosa</i>	Sølvbunke
<i>Equisetum pratense</i>	Engsnelle
<i>Erigeron acer</i>	Vanlig bakkestjerne
<i>Euphrasia wettsteinii</i>	Fjelløyentrøst
<i>Filipendula ulmaria</i>	Mjødurt
<i>Fragaria vesca</i>	Markjordbær
<i>Galium boreale</i>	Kvitmaure
<i>Galium mollugo</i>	Stormaure
<i>Gentianella campestris</i>	Bakkesøte
<i>Geranium sylvaticum</i>	Skogstorkenebb
<i>Geum rivale</i>	Enghumleblom
<i>Hieracium</i> sp.	Sveve
<i>Juniperus communis</i>	Einer
<i>Linaria vulgaris</i>	Lintorskemunn
<i>Lotus corniculatus</i>	Tiriltunge
<i>Melica nutans</i>	Hengeaks
<i>Phleum pratense</i>	Timotei
<i>Poa pratensis</i> ssp. <i>alpigena</i>	Seterrapp
<i>Potentilla crantzii</i>	Flekkmure
<i>Prunus padus</i>	Hegg
<i>Ranunculus acris</i>	Engsoleie
<i>Rhinanthus minor</i> s.l.	Småengkall
<i>Ribes spicatum</i>	Rips
<i>Rubus idaeus</i>	Bringebær
<i>Rumex acetosa</i>	Engsyre
<i>Silene vulgaris</i>	Engsmelle
<i>Sorbus aucuparia</i>	Rogn
<i>Stellaria graminea</i>	Grasstjerneblom
<i>Trifolium pratense</i>	Rødkløver
<i>Trifolium repens</i>	Kvitkløver
<i>Urtica dioica</i>	Stornesle
<i>Vicia cracca</i>	Fuglevikke
<i>Viola canina</i>	Engfiol